

Botaniseren

"We zouden dan gaan botaniseeren in de buurt van Valkenburg (...) en kwamen tegen het etensuur ter plaatse, waar we, na ons versterkt te hebben voor den klimtocht, dezen aanvaardden. Na Oud-Valkenburg te hebben gepasseerd sloegen we rechts af en bevonden ons weldra aan den voet van den Keutenberg, waar al heel spoedig het oog viel op *Orchis militaris*, die natuurlijk werd ingerekend. Andere orchideeën zagen we niet, wel *Actaea spicata*, *Aquilegia vulgaris* met witte bloemen, *Mercurialis perennis*, *Leonurus cardiaca*, massa's *Primula elatior* en *officinalis*, zoomede grote hoeveelheden *Saxifraga granulata* en *Colchicum autumnale* in vrucht, om den voornaamste te noemen. De vangst was dus schraal, maar 't zou de volgende paar dagen wel beter worden. (...)

Op goed geluk begaven we ons naar Hotel de l'Empereur. (...) 't Behoeft nauwelijks gezegd, dat we in een oogenblik de prachtige orchideeënruikers die op tafel stonden, voor ons hadden en daarin juist vonden wat we alzo wenschten te zien. Merkwaardig waren hierbij de groote hoeveelheden Albino's. Alle deze waren door de aanwezige dames bijeengebracht, die niet weinig genoeg hadden over onze opgetogenheid met al dat fraai's. 't Was een prettig en leerszaam uurtje. (...)

Toen we thuis waren kwam Van M. nog met een bijzonder mooie *Platanthera montana* en een paar *Orchis mascula* aandragen, alles natuurlijk zeer welkom.

Het verkenningstochtje, alhoewel kort, leverde nogal wat op, maar dat later waren gevonden *Herminium monorchis*, *Muscari comosum* (...) terwijl ik ook onder de oogen kreeg een exemplaar van *Muscari tenuifolium*. (...) Ten slotte ontdekte nog de heer Van M. *Cephalanthera pollene* waarvan twee exemplaren mij door de goede zorgen van de heer R. werden toegezonden."

U zult begrijpen dat dit geen verslag is van een excursie waar ikzelf aan deelnam. De excursie werd eind mei of begin juni 1900 gehouden door H.J. Kok-Ankersmit en anderen en gepubliceerd in *De Levende Natuur*.

Een zelfde excursie anno 1986 zou uitmonden in een geheel ander verslag en van "inrekenen", "een goede vangst", enz., zou geen sprake zijn. Het merendeel van de genoemde soorten valt nu onder de Natuurbeschermingswet. Het "inrekenen" en "vangen" zoals Kok-Ankersmit dat noemde, is nu bij wet verboden. Wie anno 1986 zo'n verslag zou durven schrijven zou dan ook het risico van een proces verbaal lopen, wegens overtreding van de Natuurbeschermingswet.

Hierover verder filosoferen heeft overigens weinig zin: het is vandaag de dag vrijwel onmogelijk om de meeste van deze soorten (althans in grote hoeveelheden) nog te zien. De genoemde populaties zijn verdwenen of aanzienlijk uitgedund en doorgaans ingerasterd achter hekwerk met een bord daarbij zoals afgebeeld op de voorzijde van de publicatie "Wilde flora bedreigd! Beschermd?" (zie, als u deze publicatie nog niet heeft aangeschaft, de binnenzijde van het achteromslag Maandblad nummer 4, april 1986).

Zou dit anders zijn geweest als niet Hare Majesteit Juliana in 1973 maar Koningin Wilhelmina in 1900 een Koninklijk Besluit zou hebben ondertekend waardoor 53 soorten hogere planten wettelijke bescherming zouden hebben gekregen? Ik denk dat we het er wel over eens zijn dat de wilde flora even drastisch zou zijn verarmd! De orchideeënruikers op de tafeltjes in Hotel de l'Empereur zouden echter wel eerder plaats gemaakt hebben voor Anjers of Kaapse viooltjes.

Het thema van het vorig jaar gehouden symposium en de titel van de publicatie waarin daarvan verslag wordt gedaan is "Wilde flora bedreigd! Beschermd?". De bedreigingen (hoewel al langer bekend) worden in de publicatie nog eens op een rij gezet, zowel voor Nederland, als voor België en Duitsland. De overeenkomsten in deze tussen de drie landen zijn frappant. Het uitroepteken achter "bedreigd" zal dan ook door niemand worden aangevochten. Wel maken zich maar relatief weinigen zorgen om de gevolgen van de drastische achteruitgang van de wilde flora en derhalve over de bescherming daarvan. Ook politiek is het geen onderwerp dat op grote belangstelling kan bogen. Kamervragen over bijvoorbeeld dure taxiritten van kamerleden zelf, of over de eigentijdse schaatsuitrusting van een lid van het Koninklijk Huis lijken belangrijker of electoraal wellicht meer opportuun dan vragen over de ongeveer 70 soorten hogere planten die sinds 1900 in Nederland zijn uitgestorven of het veelvoud daarvan dat momenteel met uitsterven bedreigd wordt!

Kok-Ankersmit besloot het verslag van zijn excursie ("rooftocht" zou je vandaag de dag haast zeggen) met een oproep waaruit blijkt dat hij zich wel zorgen maakte over de toen al inzettende achteruitgang van de Nederlandse flora: "Moge het zoo voort gaan, maar laat men steeds in gedachte houden, vooral het zeldzame te ontzien, en niet totaal uit te roeien. Bescherm de inlandsche Flora."

De oproep mocht niet baten. Wie nu gaat "botaniseeren in de buurt van Valkenburg" ziet en ervaart alleen de verarming. Niet alleen taalkundig (het werkwoord heeft een "e" verloren) maar juist floristisch gezien is het "botaniseeren" drastisch gemoderniseerd.